

Manno

De nieuwe standaard

---

14 jaar geleden, op 12 maart

1994, werd er in de stal van Jopie

Verweij in Geldermalsen een heel

---

deftig donker voshengstje

---

geboren. Niemand kon toen

---

vermoeden dat later dit

---

hengstje onder de naam Manno

---

verantwoordelijk zou zijn voor

---

een nieuwe standaard binnen de

---

tuigpaardfokkerij en -sport en dat

---

zijn naam met groeiend respect

---

zou worden uitgesproken.

Fokker Jopie Verweij: "Mijn man zei direct na de geboorte van Manno dat we hier ver mee zouden komen." Toen Manno vier dagen oud was stond Kees van der Maat voor het eerst oog in oog met Manno.

"Wij halen bij de fokker de merries altijd op om ze te insemineren. Manno kon niet normaal lopen. Ik heb hem opgepakt en in de vrachtwagen gezet. Thuis kwam hij van de vrachtwagen en zijn benen gingen alle kanten op, echt niet normaal. Ik had veel aparte veulens gezien maar dit nog nooit. Deze moesten we kopen. Ik heb tegen mijn ouders gezegd dat wanneer we wat wilden dat we Manno dan moesten kopen voordat hij weer terug naar de fokker zou gaan. Dan zouden veel meer mensen dit veulen gaan zien en dan hadden we geen kans meer. Zo is het gegaan. Ik moest nog een paar dekkingen afrekenen en we kwamen er vrij snel uit samen. Het was mooie handel."

De vader van Manno is de preferente Fabricius. Fabricius behoeft eigenlijk geen nadere introductie. Deze preferente vos draagt met recht de eretitel 'stempelhengst', net als zijn vader Renovo en zijn grootvader, de hackney Cambridge Cole.

In de moederlijn van Manno komen we

achtereenvolgens de hengsten Zakerno, Indiaan, Neogeen en Selim tegen. Zakerno (Proloog x Gloriant) werd gefokt door de familie Van der Maat. Het was een royaal gelijkende, tuigtypische hengst met veel hals. Alhoewel hij zelf behoorlijk goed heeft gepresteerd, heeft hij geen kans gezien dit aan zijn nafok door te geven. In 1999 werd hij na de beoordeling van zijn elfjarige nakomelingen afgekeurd.

Overgrootvader Indiaan (Oregon x Victor) was wel een topvererver. Hij was zelf vijf keer Nederlands kampioen dekhengsten en werd op zijn fokkerij preferent verklaard. Overigens is de moederlijn van Manno ingeteeld op de merrielyn van de familie Van der Maat want de moeder van Neogeen (Hidalgo x Bizet) is de grootmoeder van Zakerno.

Het is overigens opvallend dat de combinatie Fabricius en Zakerno diverse zeer goede concourspaarden heeft opgeleverd. Naast Manno zijn de meest bekende de keurmerrie Kelly van Hermannus Boelens en Kojack van Eef Mulder.

Manno's moeder Gilvia bracht tot nu toe twaalf nakomelingen en is ook door Jopie Verweij gefokt. Manno was het tweede veulen van Gilvia. Een jaar eerder werd volle broer Kellendonck geboren. Deze heeft een bescheiden aantal winstpunten net als de andere volle broers Nestor en Vanno. In 2003 werd de laatste nakomeling van Fabricius en Gilvia geboren, Wilvano. In het kader van de hengstense-

Manno met Mieke van der Maat, Nederlands kampioen eenspannen gereden door dames in 2002 en 2003.

lectie werd hij ster verklaard. Volle zussen van Manno zijn Riegilvia ster en Silvia ster van Toon van Doorn en Tilvia keur van Jan Vink. Tilvia won in handen van haar vorige eigenaar Toon van Doorn al eens op de Nationale Tuigpaardendag. In 2006 werd een halfzus van Manno geboren, Bigilvia (v.Plain's Liberator). Gilvia bracht verder nog zonen van Waterman, Cinovo en vorig jaar van Unieko. Ze is nu weer drachtig van Unieko. Biegilvia en de Unieko-zoon Contant zijn nog in eigen-

Unieko van Martin de Groot in handen van Mieke van der Maat. (René van der Kuil)

Erelijst Manno

- 1997 Kampioen HK
- 1997 Verrichtingskampioen
- 1997 Winnaar nieuwelingenklasse UTV
- 1998 Winnaar KNHS competitie
- 1998 Winnaar Hengstencompetitie
- 1998 Nederlands kampioen dekhengsten
- 1999 Winnaar Oregon Trofee
- 1999 Winnaar Hengstencompetitie
- 2000 Winnaar Oregon Trofee
- 2000 Nederlands kampioen dekhengsten
- 2001 Winnaar Oregon Trofee
- 2002 Nederlands kampioen ereklasse
- 2002 Nederlands kampioen eenspannen dames (Mieke van der Maat)
- 2002 Tuigpaard van het Jaar
- 2002 Kampioen Junioren (Vivian van der Maat)
- 2002 Nederlands kampioen dekhengsten
- 2003 Nederlands kampioen eenspannen dames (Mieke van der Maat)
- 2003 Kampioen Junioren (Vivian van der Maat)
- 2004 Nederlands kampioen ereklasse
- 2004 Kampioen Junioren (Vivian van der Maat)
- 2005 KWPN Paard van het Jaar 2004
- 2005 Kampioen Junioren (Vivian van der Maat)
- 2006 Nederlands kampioen ereklasse
- 2006 Kampioen Junioren (Bart van der Maat)

Uromast van H.C. Vonk en H.J. van Oort, Nederlands kampioen dekhengsten 2007 met Thomas van der Weiden.

Henk Hammers met de bij de fokkers bijzonder populaire Vaandrager HBC van de HBC Stal.

Victory van de HBC Stal en Martin de Groot is de enige schimmelhengst die de fokkerij dient.

dom van de fokker die zelf nog fokt met twee halfzussen van Gilvia, Olga ster (v.Hovenier) en Rasja (v.Waterman). Grootmoeder Zilvia keur preferent was een opvallende merrie die niet minder dan 92 punten in de IBOP behaalde. In 1985 was ze reservekampioen van de keurmerries op de UTV. Van haar staan 15 nakomelingen geregistreerd waaronder twee volle zussen van Gilvia. Haar meest bekende nakomeling naast Gilvia is echter het concourspaard Kelt (v.Renovo) van Gerrit Klaassen. Deze veelzijdige bruine heeft diverse nationale titels gewonnen in tandem en klavertje drie.

Eigen prestaties

Toen Manno vier maanden oud was kwam hij naar Houten. Kees van der Maat: "Hij ging bij ons gewoon in de opfok maar bleef ook in de groep altijd opvallen. Als tweejarige bleef hij op stal met oog op deelname aan de Tuigpaardendag."

Op de Nationale Tuigpaardendag moest hij nog genoeg nemen met de reservetitel achter de Harald-zoon Midas. Kees van der Maat: "Aan de hand had Manno wel eens moeite om goed vierkant te blijven lopen. Hij had dan als het ware 'last' van zijn enorme bewegingen. 's Winters hebben we Manno betuigd. Meteen de allereerste keer dat hij in tuig liep liet hij zien wat een enorm talent hij had."

Op de hengstenkeuring in Den Bosch werd Manno voor het eerst als kampioen gehuldigd. Het verrichtingsonderzoek was een openbaring. Op 29 mei 1997 stond zijn naam voor het eerst op de voorpagina van 'In de Strengen', voorzien van de kreet 'Bijna een 10 voor Manno'

In Ermelo tijdens het verrichtingsonderzoek konden we dus voor het eerst genieten van de ongekennde mogelijkheden van Manno als tuigpaard. Met een indrukwekkende cijferlijst werd Manno in het stamboek ingeschreven; houding: 9, zweefmoment: 9, actie van het voorbeen: 8, gebruik van het achterbeen: 9½, looplust: 8½, algemeen beeld: 9½.

Zijn daadwerkelijke debuut in de sport was dat jaar in de nieuwelingenklasse van de UTV. De eerste overwinning in tuig was een feit, er zouden er nog vele volgen. De erelijst van Manno is meer dan indrukwekkend (zie kader).

Nafok/vererving

Manno heeft sinds zijn goedkeuring in

Marie de Ronde-Oudemans

Talos is via diepvriessperma nog beschikbaar voor de tuigpaardfokkerij maar maakt inmiddels deel uit van het tweespan van Mieke van Tergouw.

Jacob Melissen

Schoonheidskoningin Taunita elite van Joop van Wessel.

1997 tot en met 2007 in totaal 1.640 merries gedekt wat resulteerde in 614 geregistreerde hengstveulens en 566 geregistreerde merrieveulens. In 1998 werd Manno beoordeeld op zijn veulens. De getoonde collectie was zeker niet slecht maar voldeed ook nog niet helemaal aan de hooggespannen verwachtingen. De nakomelingen van Manno zijn uitermate succesvol op de keuringen. 28 hengsten werden ster verklaard, 31 mochten naar de tweede bezichtiging en 17 werden er aangewezen voor het verrichtingsonderzoek. Van Manno werden tot nu toe negen zonen in het stamboek ingeschreven: Ranno (mv.Waterman), Talos (mv.Wilhelmus), Tempelier (mv.Immigrant), Ulandro (mv.Balmoral), Unieko (mv.Cambridge Cole), Uromast (mv.Indiaan), Vaandrager HBC (mv.Renovo), Victory (mv.Handro) en Vulcano (mv.Renovo). Talos, Unieko,

Uromast, Vaandrager HBC en Victory zijn nog steeds beschikbaar voor de fokkerij. Whiskey HBC (Reflex M x Manno) is de eerste kleinzoon van Manno die werd goedgekeurd, hij is overigens inmiddels uit de fokkerij teruggetrokken. In 2007 trad zijn zoon Uromast in de voetsporen van Manno door in handen van Thomas van der Weiden onder meer de Oregon Trofee en het Nederlands kampioenschap dekhengsten te winnen. De cijfers bij de merries zijn ook indrukwekkend. Tot en met 2007 werden 242 merries in het stamboek ingeschreven, dit is meer dan 53% van het totaal aantal merries dat minimaal drie jaar oud was. Dit is opvallend hoog, de ervaring leert dat gemiddeld ongeveer één derde van het aantal geregistreerde merries in het stamboek wordt ingeschreven. Qua predikaten gaat het om 132 stermerries, 57 keurmerries vier elite-

Zilfia's Hoeve: manege en hengstenhouderij

De ouders van Kees, Cor en Fie van der Maat, hadden een boerenbedrijf met koeien en varkens en daarnaast werd een hengstenhouderij opgebouwd. In het verlengde van de hengstenhouderij werd op 14 mei 1971 de manege opgericht. Ben van der Maat, broer van Kees, begon met lesgeven aan ponyruiters. De kantine was een oude directiekeet. De manege werd vernoemd naar de fokmerrie Zilfia. Het bedrijf maakte een enorme groei door en op 25 augustus 1979 werd de eerste binnenmanege geopend. Bijna 30 jaar later staat er een modern manegebedrijf met niet minder dan 175 stallen en alle faciliteiten waar honderden ruiters plezier beleven aan hun hobby. Ook de hengstenhouderij maakte een enorme ontwikkeling door, met name na de goedkeuring van Fabricius, de preferente hengst en vader van Manno. Eind vorig jaar werd bekend dat de familie Van der Maat de tuigpaardhengst Unieko (Manno x Cambridge Cole) en hun deel van de Hackney-hengst Plain's Liberator over had gedaan aan Hengstenhouderij Landzicht van de familie De Groot. Voor de buitenwereld leek het erop dat de hengstenhouderij op een lager pitje werd gezet. "Wij kwamen met Martin en Mark de Groot in gesprek en zij zochten goede hengsten ter uitbreiding van hun station. Ik zoek de uitdaging graag in jonge paarden dus we waren er eigenlijk best snel uit. De hengstenhouderij gaat echter gewoon door, er is helemaal niets aan de hand. We hebben nog diverse jonge tuigpaardhengsten in opfok en ook komend seizoen zullen we weer investeren in goede tuigpaardveulens."

merries en twee sportmerries. Koningin Taunita elite (mv.Renovo) van f/g. Joop van Wessel is de meer dan trotse aanvoerder van het enorme arsenaal topmerries dat Manno heeft geleverd. Ze was als driejarige Nederlands kampioen stermerries en als vier- en vijfjarige kampioen bij de keur- en elitemerries. Daarnaast was ze onder meer vijf keer algemeen kampioen van de CK Gelderland. "Grenzend aan perfectie", zo werd ze al eens omschreven door de jury. Andere dochters die op nationaal niveau als kampioen konden worden gehuldigd zijn Sabella keur (mv.Waterman) van f/g. H.B. Kleyne Snuverink, Udalburga keur (mv. Renovo) van f/g. Kees van Dijk, Zeldine keur (mv.Wilhelmus) van Ronald

Meervoudig kampioen Udalburga keur van Kees van Dijk.

Sunlight met Margaret Hammers-Schep, Nederlands kampioen eenspannen gereden door dames 2006.

Wendelrose met Bert-Jan Calis, Nederlands kampioen vierjarigen 2007.

van Kouwenhoven en Zidalburga ster (mv. Renovo) van Harry van de Langenberg. De Nationale Merriekeuring keur- en elite-merries op de Nationale Tuigpaardendag 2007 geeft een perfect beeld van de enorme kwaliteitsvolle invloed van Manno. Van de 13 voor de NMK geselecteerde keur- en elite-merries waren het negen dochters van Manno, waaronder de volledige top vijf. Kampioen Udalburga werd gevolgd door Vilarda J (mv. Wouter) van Jan Thijs, Waunita (mv. Waterman) en Taunita van f/g. Joop van Wessel en Vestatine (mv. Renovo) van Lammert Tel.

Qua vererving is Manno dus net zo extreem als qua eigen prestatie. Een analyse van de fokwaarde exterieur laat het volgende beeld zien: Manno verhoogt de gemiddelde stokmaat sterk. De Manno's staan goed in het rechthoeksmodel, hebben lange, goed bespierde halzen die er goed op staan. De schoft is hoog en de schouder ligt er schuin in. Het beenwerk is hard. De enige aandachtspunten zijn de iets strakke rug en lendenen, de rechte croupe en de toontredende stap. In draf wordt zeer veel houding, een lang zweefmoment, veel actie in het voorbeen en een krachtig achterbeengebruik getoond.

Toppers in tuig

Als geen ander is Manno leverancier van zeer goede concourspaarden. Manno-nakomelingen grossieren dan ook in kampioenschappen op nationaal en regionaal niveau. We beperken ons in dit artikel tot de nationale titels.

Op het allerhoogste niveau, de nationale ereklasse, is Sunlight (mv. Unitas) van Jan Schep een meer dan waardige vertegenwoordiger van de verervingskracht van Manno. In 2006 werd Sunlight reservekampioen in de ereklasse achter vader Manno en vorig jaar werd hij de opvolger van Manno. Dit kampioenschap was niet de eerste titel voor Sunlight. Al jaren wordt het kampioenschap voor vier- en vijfjarigen verreden op de Utrechtse Paardendagen. Als kampioen vierjarigen konden de volgende Manno-nakomelingen gehuldigd worden, Ranno (mv. Waterman) van f/g. Henk Kleyne Snuverink, Sunlight van Jan Schep, Into Temptation (mv. Immigrant) van Lambertus Huckriede en Wendelrose (mv. Renovo) van Jan Vink. Bij het kampioenschap vijfjarigen komen we wederom Sunlight tegen, Timanno (mv. Immigrant)

Celebration Landzicht met Uilke Haarsma, Nederlands kampioen vijfjarigen 2007.

van f/g. Harrie Michiels en Celebration (mv. Cambridge Cole) van Uilke Haarsma. T-Roos (mv. Renovo) van de HBC Stal was in 2004 de eerste Manno-dochter die gehuldigd kon worden als Nederlands kampioen eenspannen fokmerries, gevolgd door Tygonda Landzicht (mv. Fortissimo) van Frans Meewisse in 2006 en Udalburga (mv. Renovo) van f/g. Kees van Dijk.

Op de Nationale Tuigpaardendag wordt er altijd gestreden om de titel 'Top sportmerrie van het Jaar'. Natuurlijk komen we in deze erelijst ook dochters van Manno tegen. In 2004 was het Trea (mv. Waterman) van f/g. B.J. en O.W. Pander en in 2006 en 2007 Udalburga van Kees van Dijk die de bijbehorende Greet Bergstra Bokaal in de wacht sleepten.

Begin 2006 werd Manno op zijn nafok definitief goedgekeurd en keur verklaard. Het toekennen van het predikaat preferent lijkt slechts een kwestie van tijd. Deze beoordeling door de hengstenkeuringscommissie vindt reglementair echter pas plaats als de oudste nakomelingen elf jaar oud zijn.

Nooit verkopen

Er is altijd veel interesse voor Manno geweest toch is van verkoop nooit sprake geweest. Kees van der Maat: "Als we hem hadden verkocht dan was hij naar Amerika gegaan. Enkele jaren geleden hadden ze heel veel belangstelling voor Manno en het ging om echt veel geld. Uiteindelijk hebben we dat dus niet gedaan en besloten om Manno nooit te verkopen."

Enkele jaren geleden werd bewust besloten om Manno niet meer uit te brengen in de kampioenschappen. Kees van der Maat: "Wij hadden zelf jonge hengsten die aan de

beurt waren om in de kampioenschappen te worden uitgebracht en we hadden alles gewonnen. Het was in de kampioenschappen tijd voor de nieuwe generatie." Ter gelegenheid hiervan stelde de familie Van der Maat de Manno Trofee beschikbaar, een fraai bronzen beeld van Manno als eeuwige wisseltrofee behorende bij de rubriek dek-hengsten op de Nationale Tuigpaardendag. Heel bewust afscheid van kampioenschappen maar niet van de sport. "Zolang Manno, wij en het publiek er nog plezier aan beleven, zullen we hem af en toe uit blijven brengen", aldus Kees van der Maat. Manno heeft de lat binnen de tuigpaard-fokkerij een flink aantal treden hoger gelegd. Met zijn 14 jaar is Manno nog niet oud en met recht kan gesproken worden over een levende legende. Nog steeds

kunnen we van hemzelf genieten in de sport en nog steeds levert hij een enorme kwaliteitsvolle bijdrage aan de tuigpaard-fokkerij en -sport. Er is een aantal tuigpaarden wiens roem ver over de grenzen van de fokrichting gaat. Manno is zo'n paard dat ook vele rijpaardliefhebbers weet te raken. Het is dan ook niet voor niets dat juist Manno in 2004 tot KWPN Paard van het Jaar werd verkozen.

Manno is het beste tuigpaard aller tijden. Kees van der Maat: "Dat zeg je niet zo makkelijk van je eigen paard. Maar als bijna iedereen dat vindt, dan mag je dat zelf ook vinden. Het is een droom dat zo'n paard je pad kruist. Dat is een groot voorrecht, wat wil je nog meer. Wij zijn ons daar zeker van bewust."

Extreme toppers en extreme vererfers hebben naast heel veel voordelen ook een paar nadelen. Kees van der Maat: "Dat klopt. Doordat je met zo'n extreem goed tuigpaard hebt mogen werken, valt het wel eens tegen als je aan de slag gaat met jonge tuigpaarden. Het is dan moeilijker om van 'gewoon' goede tuigpaarden te genieten." Topvererfers worden volop in de fokkerij ingezet, in een kleine tak als de tuigpaardenfokkerij krijg je dan te maken met inteelt. Dat hebben we gezien met Oregon, Renovo en dat zien we nu ook met Manno. Er wordt hard aan gewerkt om dat in goede banen te leiden, maar doet niets af aan de indrukwekkende positie van Manno binnen de tuigpaardfokkerij. Manno: De nieuwe standaard!

T-Roos met Harry van Middelaar, Nederlands kampioen fokmerries 2004.